

Bilaga 1 Planeringsförutsättningar

Inledning

Luleå kommuns dagvatten- och skyfallsplan omfattar all dagvattenhantering inom stadsplanerat område, inklusive tillrinningsområden, som påverkar dimensionering, drift och underhåll. Planen ska ge underlag för planering vid om- och nybyggnad av all infrastruktur.

Detta dokument är en bilaga till dagvatten- och skyfallsplanen. Det innehåller en sammanställning av de planeringsförutsättningar som varit utgångspunkter i arbetet med dagvatten- och skyfallsplanen.

Luleås utveckling

Luleå förväntas utvecklas och växa inom de närmaste 20 åren. Den huvudsakliga tillväxten förväntas ske inom stadsbygden. De nya förutsättningarna med den gröna industriella omställningen har lett till att tillväxten förväntas ske i snabbare takt. Det ställer krav på att såväl kommunen som andra aktörer kommer att behöva agera effektivt.

Kommunens planering för vatten, avlopp samt dagvatten sker i ett mycket långsiktigt perspektiv, där investeringar och teknisk livslängd kan ses i 50- till 100-årsperspektiv, samtidigt som det är svårt att bedöma förutsättningar långt fram i tiden. Tidshorisonten för Dagvatten- och skyfallsplanen är 2040.

Luleå år 2100

I ett 100-årsperspektiv förväntas Luleå kommuns befolkning växa med ca 57 000 invånare utifrån befolkningsmål och förväntad tillväxttakt. Det innebär att det år 2100 bor ca 146 000 personer i kommunen. Med pågående klimatförändringar och ökade flyktingströmningar i världen kan vi förvänta oss att ännu fler människor bosätter sig i Luleå. *(Text från VA-planen Förutsättningar och konsekvenser)*

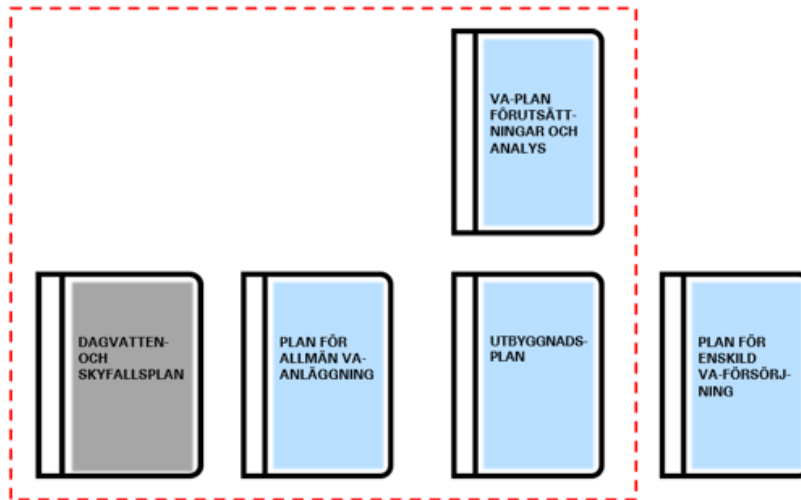
Luleå år 2040

Luleå kommun har ett befolkningsmål om 100 000 invånare till 2040. Det innebär att befolkningen i hela kommunen behöver öka i snitt med cirka 1300 personer per år. Sannolikt kommer befolkningen öka exponentiellt och bli större närmare 2040. Kommunens översiktsplan skapar förutsättningar för att möta ett ökande invånarantal genom fler bostäder och fler arbetsplatsområden.

Lagstiftning och direktiv

De fyra viktigaste nationella lagstiftningar som är centrala för den kommunala dagvattenplaneringen är Miljöbalken (MB), Lagen om allmänna vattentjänster (LAV), Plan och Bygglagen (PBL) och Jordabalken (JB). *(Text från DV-planen 2020)*

I EU:s vattendirektiv med åtföljande åtgärdsprogram, åläggs kommunerna en rad åtgärder som berör allmän och enskild vattenförsörjning, där en av åtgärderna är att upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Sedan januari 2023 är det också lagstadgat att alla kommuner ska ha en vattentjänstplan. Dagvatten- och skyfallsplanen ingår som en del i kommunens vattentjänstplan, se figur nedan.

Figur 1. Dokument som utgör Luleå kommuns VA-plan. De delar som ryms inom röstreckat område utgör Luleå kommuns Vattentjänstplan, där även Dagvatten- och skyfallsplanen ingår.

Bedömning av risk för betydande miljöpåverkan

Enligt 6 c § lagen om allmänna vattentjänster framgår att vattentjänstplaner omfattas av kraven på strategiska miljöbedömningar enligt 6 kap miljöbalken. Kommunen ska enligt 6 kap 5 § miljöbalken undersöka om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En undersökning om risk för betydande miljöpåverkan har därför tagits fram som stöd för bedömningen. De miljöaspekter som riskerar att påverkas av dagvatten- och skyfallsplanen är framför allt kopplade till vatten och förorening av vatten genom spillvatten. Dagvatten- och skyfallsplanen syftar till att avhjälpa miljökonsekvenser från vatten och spillvatten och har alltså generellt en positiv påverkan på miljön.

Kommunens samlade bedömning är att dagvatten- och skyfallsplanen inte riskerar att påverka aspekter som är av sådan karaktär att risk för betydande miljöpåverkan föreligger.

Sveriges nationella miljömål

Sveriges riksdag har beslutat om 16 nationella miljö kvalitetsmål för en hållbar utveckling. Av dessa 16 mål bedöms främst följande fem mål vara relevanta för kommunens

dagvattenplanering: målen "God bebyggd miljö", "Grundvatten av god kvalitet", "Myllrande våtmarker", "Ingen övergödning", samt "Levande sjöar och vattendrag".

Miljö kvalitetsmålet **God bebyggd miljö** syftar till att byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt för att främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser.

Grundvatten av god kvalitet innebär att "grundvattnets kvalitet inte ska påverkas negativt av mänskliga aktiviteter som markanvändning, tillförsel av föroreningar mm".

Myllrande våtmarker bidrar till viktiga ekosystemtjänster som att rena vatten och fungera som översvämningsskydd på grund av deras ekologiska och vattenhushållande funktion.

Ingen övergödning fastställer att tillstånd i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten ska uppnå minst god status för näringsämnen enligt förordningen (2000:660 om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön).

Levande sjöar och vattendrag innebär att "sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att landskapets ekologiska och vattenhushållande

Luleå kommuns styrande dokument

Planens förhållande till andra planer och program

Det finns flera nivåer för dokument som används för Luleås utvecklingsfrågor och som styr arbetet i kommunen. Dagvatten och skyfallsplanen tillhör nivån "planer". Planen berör flera förvaltningar och beslut om antagande tas i kommunfullmäktige.

Följande kommunala planer och riktlinjer har varit utgångspunkter i arbetet med dagvatten- och skyfallsplanen: Program till Vision Luleå 2040 – Översiktsplan. Grönplan, VA-plan, samt Riktlinjer för klimatanpassning

Program till Vision Luleå 2040 – Översiktsplan

Luleå kommuns översiktsplan, Program till Vision Luleå 2040 är vägledande för dagvatten- och skyfallsplanen. Översiktsplanen anger kommunens inriktning för mark- och vattenanvändning till 2040 samt principer för genomförande.

Översiktsplanen innehåller även riktlinjer för hantering av dagvatten och regnvatten. Riktlinjerna anger vad som ska gälla vid planering och byggande. Bland annat ska platser för lokala snöupplag säkerställas, samt ytor för att ta hand om dag- och regnvatten. Regnvatten ska tas omhand i system med tillfälliga magasin och gröna ytor som utjämnar och fördröjer flödet. Byggnader ska höjsättas högre än omgivande mark och gata.

Kommunen ska verka för en bättre kvalitet i vattenförekomster. Planering och byggande ska ske med särskild hänsyn nära vattenområden som inte når upp till miljökvalitetsnormerna.

VA-plan

VA-planen antogs i kommunfullmäktige 2024. Den beskriver hur försörjningen av vatten och avlopp ska ske för hela Luleå kommun, både för allmänt vatten och avlopp som sköts av Lumire samt enskilt vatten och avlopp som fastighetsägare ansvarar för. Ett syfte med VA-planen är att de som bor i kommunen ska känna trygghet genom att veta hur kommunen planerar att leverera vatten och avlopp. Delar av VA-planen utgör också Luleå kommuns vattentjänstplan.

Grönplan

Luleås grönplan antogs av Kommunstyrelsen 2020. Den är ett vägledande och strategiskt dokument som syftar till att bevara och utveckla Luleås gröna strukturer och naturmiljöer fram till 2030. Grönplanen är inte juridiskt bindande, men fungerar som ett viktigt planeringsunderlag för kommunen. Planen ska vara till stöd för beslut om markanvändning och för att säkerställa att ekosystemtjänster (naturens nyttor t ex biologisk mångfald, klimatanpassning, och rekreation) integreras i den fysiska planeringen. Grönplanen omfattar Luleås stadsbygd samt byarna Bensbyn, Rutvik, Sunderbyn och Råneå.

Riktlinjer för klimatanpassning

Luleå kommuns riktlinjer för klimatanpassning beslutades 2015 av kommunstyrelsen. Riktlinjerna anger att markanläggningar, byggnader och övrig infrastruktur nära havet ska höjdsättas i enlighet med dessa riktlinjer för att säkra upp mot översvämning. Särskilda krav finns för samhällsviktiga funktioner. Enligt riktlinjerna ska hanteringen av dagvatten utformas med fördröjning. Vid kraftig nederbörd ska fria vattenvägar finnas till närmaste recipient.

Klimatplan

Klimatförändringarna utgör en av vår tids största samhällsutmaningar och kräver målmedvetna insatser på alla nivåer. Luleå kommunkoncern har satt upp ambitiösa mål för att minska klimatpåverkan och öka klimatanpassningen, med sikte på klimatneutralitet och ett långsiktigt hållbart samhälle. För att visa vägen mot målen har en plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning tagits fram. (ej ännu antagen) Planen anger kommunkoncernens samlade klimatmål och identifierar de områden där klimatomställningen behöver ske. Planen förväntas antas av Kommunfullmäktige under 2026.

Skyfallsanalys/skyfallskartering

En skyfallsanalys med tillhörande skyfallskartering togs fram 2017. Den visar vilka områden i tätorten som riskerar att svämmas över vid skyfall (100, 200, 500-årsregn samt Köpenhamnsregn) samt vilka konsekvenser det får för bebyggelsen inklusive skadekostnader. Analysen och konsekvenserna finns som lager i kommunens webgis.

Recipientstatus och miljö kvalitetsnormer för vatten

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett svenskt juridiskt styrmedel som anger vilken miljö kvalitet som ska uppnås i respektive område, när det gäller dagvatten i respektive recipient, samt vid vilken tidpunkt. MKN avser tillståndet i miljön, inte reglering av verksamheter. Myndigheter och kommuner ansvarar för att MKN följs till exempel vid planläggning.

Tabell 1 Ekologisk status och kemisk status (VISS, senaste bedömning), miljö kvalitetsnorm, fosforbelastning och antal utsläppspunkter.

Recipient	Ekologisk status (VISS, 2022–2027)	Kemisk status (VISS, senaste cykel)	Miljö kvalitetsnorm	Fosfor (kg/år)	Fosfor (% av total)	Utsläppspunkter
Björkskatafjärden	Måttlig (del av Björbyfjärden)	Uppnår ej god	God ekologisk status 2027	36	75	20
Björbyfjärden	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2027	16	15	20
Gammelstadsfjärden	Otillfredsställande	Uppnår ej god	God ekologisk potential	43	6	**
Gammelstadsviken	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2021	10	12	4
Harrbäcken (inklusive Hertsöträsk)	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2021	16	29	0***
Hertsöfjärden inkl./exkl. industri	Dålig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2027	110	30/80	11
Höträsket	Hög (del av Inre Lulefjärden)	Uppnår ej god	Saknar ekologisk statusklassning	39	80	2
Inre Lulefjärden (norra sidan av älven)	Hög	Uppnår ej god	Hög ekologisk status	100	92	42

Kvarnträsket	God	Uppnår ej god	God ekologisk status	0,2	0,5	0***
Råneälven (inklusive Rånträsket)	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2021	37	8	10
Rånträsket	God	Uppnår ej god	God ekologisk status	10	21	1
Skurholmsfjärden	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2027	36	100	45
Stor-Antnästräsket	Hög	Uppnår ej god	Hög ekologisk status	0,2	0,5	0***
Sörfjärden	Måttlig	Uppnår ej god	God ekologisk status 2027	0,4	2,4	0***
Yttre Lulefjärden*	Hög	Uppnår ej god	Hög ekologisk status	117	84	18

* Ekologisk status för Yttre Lulefjärden har i senare förvaltningscykel uppdaterats till **måttlig**, men tabellens ekologiska status följer, precis som i befintlig dagvattenplan, 2010–2016 års bedömning.

** Gammelstadsfjärden är del av Luleälven med många utsläppspunkter; dessa har inte kvantifierats.

*** Kvarnträsket, Stor-Antnästräsket och Sörfjärden har nu inga kommunala utsläppspunkter.

